

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ**

**РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ**

26 вересня 2018 року № 56/17-р/к

Справа № 3.5 – 2/2018

м. Житомир

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу

АТ “Житомиробленерго” у складі своїх структурних підрозділів – районів електричних мереж протягом 2016 року та I кварталу 2017 року займало монопольне становище на ринках передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей в межах належних Товариству діючих мереж, з частками 100 відсотків відповідно.

Займаючи монопольне становище на ринках передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами та приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей в межах належних Товариству діючих мереж, АТ “Житомиробленерго” має можливість встановлювати для споживачів (замовників) умови придбання товару, які є вигідними самому Товариству.

У 2016 році АТ “Житомиробленерго” нав’язувало замовникам певні типи лічильників електричної енергії. У результаті таких дій споживачі (замовники) не мають альтернативних джерел придбання послуг з приєднання електроустановок до електричних мереж, а тому вимушені погоджуватись з умовами монополіста, що було б неможливо за умов існування значної конкуренції на ринку.

За результатами розгляду справи № 3.5-2/2018 такі дії АТ “Житомиробленерго” визнано зловживанням монопольним становищем на ринку приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей в межах належних Товариству діючих мереж.

На АТ “Житомиробленерго” накладено штраф у розмірі 14 220 грн.

Адміністративна колегія Житомирського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – територіальне відділення), розглянувши матеріали справи № 3.5-2/2018 про порушення Акціонерним товариством “Житомиробленерго” (далі – АТ “Житомиробленерго”, Товариство, Відповідач) законодавства про захист економічної конкуренції та подання з попередніми висновками у справі відділу досліджень і розслідувань від 03.08.2018 № 56/9-пв/к,

ВСТАНОВИЛА:

1. Процесуальні дії

- (1) Відповідно до наказу Голови Житомирського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 05.04.2017 № 5 та плану проведення перевірки від 10.05.2017 у період з 11.05.2017 по 29.06.2017 була проведена планова перевірка ПрАТ “ЕК “Житомиробленерго” на предмет додержання законодавства про захист економічної конкуренції при наданні послуг з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами та при наданні послуг з приєднання електроустановок замовників до електричних мереж у 2016 році та I кварталі 2017 року.
- (2) Розпорядженням адміністративної колегії територіального відділення від 28.02.2018 № 3-рп/к розпочато розгляд справи № 3.5-2/2018 за ознаками вчинення ПрАТ “ЕК “Житомиробленерго” порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною 1 та пунктом 1 частини 2 статті 13 Закону України “Про захист економічної конкуренції”, у вигляді зловживання монополюним становищем на ринку приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей в межах належних Товариству діючих мереж.
- (3) Територіальним відділенням надіслано Товариству вимогу про надання інформації від 05.03.2018 № 1.20/2-393.
- (4) Листом від 03.08.2018 № 56-02/1305 Товариству направлено копію подання від 03.08.2018 № 56/9-пв/к “Про попередні висновки у справі № 3.5–2/2018 про порушення ПрАТ “ЕК “Житомиробленерго” законодавства про захист економічної конкуренції”.
- (5) Листами від 10.08.2018 № 08/13860 (вх. територіального відділення від 13.08.2018 № 56-01/1303) та від 14.08.2018 № 08/14058 (вх. територіального відділення від 14.08.2018 № 56-01/1306) Товариство надало територіальному відділенню відповідь на подання про попередні висновки у справі та доповнення до неї.

2. Відповідач

- (6) Відповідачем у справі є Акціонерне товариство “Житомиробленерго” (код ЄДРПОУ 22048622, вул. Пушкінська, 32/8, м. Житомир, 10008), яке на момент початку розгляду справи було Приватним акціонерним товариством “Енергопостачальна компанія “Житомиробленерго” (код ЄДРПОУ 22048622, вул. Пушкінська, 32/8, м. Житомир, 10008).
- (7) Відповідно до відомостей з ЄДРПОУ головного управління статистики у Житомирській області від 23.04.2018 № 07-08/216 зміна організаційно – правової форми Товариства з ПрАТ “ЕК “Житомиробленерго” на АТ “Житомиробленерго” відбулася 19.04.2018.
- (8) До складу Товариства входить 24 відокремлених структурних підрозділи без права юридичної особи – це Андрушівський, Баранівський, Бердичівський, Брусилівський, Хорошівський, Ємільчинський, Житомирський, Зарічанський, Коростенський, Коростишівський, Лугинський, Любарський, Малинський, Народицький, Новоград-Волинський, Овруцький, Олевський, Попільнянський, Радомишльський, Романівський, Ружинський, Пулинський, Черняхівський та Чуднівський райони електричних мереж.

3. Визначення монопольного (домінуючого) становища

3.1. Об’єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (9) У відповідності до пункту 3.1 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб’єктів господарювання на рику (далі – Методика) об’єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб’єкт господарювання; група суб’єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб’єктом (суб’єктами) господарювання.

3.1.1. Суб’єкт господарювання

(10) АТ “ЕК “Житомиробленерго” у складі своїх структурних підрозділів – районів електричних мереж – суб’єкт господарювання, який здійснює передачу електричної енергії місцевими (локальними) мережами, які знаходяться на його балансі (у володінні, користуванні, оперативному управлінні тощо), приєднання електроустановок замовників до електричних мереж (виготовлення ТУ на приєднання електроустановок споживачів до власних електричних мереж, нове приєднання, збільшення електричної потужності або зміни вимог до надійності електропостачання електроустановок споживачів, підключення до електричних мереж).

3.1.2. Конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб’єктом (суб’єктами) господарювання

(11) Передача електричної енергії місцевими (локальними) мережами, які знаходяться на балансі (у володінні, користуванні, оперативному управлінні тощо) суб’єкта господарювання; приєднання електроустановок замовників до електричних мереж (виготовлення ТУ на приєднання електроустановок споживачів до власних електричних мереж, нове приєднання, збільшення електричної потужності або зміни вимог до надійності електропостачання електроустановок споживачів, підключення до електричних мереж).

3.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатись монопольне (домінуюче) становище

3.2.1. Перелік товарів, щодо яких має визначатись монопольне (домінуюче) становище суб’єкта господарювання

(12) У відповідності до Методики перелік товарів, щодо яких має визначатись монопольне (домінуюче) становище суб’єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

(13) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.

(14) Товариство діє на ринках: передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами; приєднання електроустановок замовників до електричних мереж.

(15) Відповідно до Методики товар – це будь – який предмет господарського обороту, в тому числі продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов’язання та права. Ринок товару – це сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

(16) Передача електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами – це специфічний вид господарської діяльності із передачі унікального товару (електричної енергії), який відрізняється від усіх інших товарів особливими споживчими якостями та фізико-технічними характеристиками.

(17) Відповідно до ліцензії серії АГ № 500313 на право здійснення підприємницької діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, виданої Товариству 11.05.2011 Національною комісією регулювання електроенергетики України на необмежений термін, АТ “Житомиробленерго” здійснює діяльність з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, які знаходяться на балансі (у володінні, користуванні, оперативному управлінні тощо) Товариства, та розташовані на території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей.

(18) Згідно з Умовами та правилами здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом, затвердженими постановою НКРЕ від 13.06.1996 № 15/1 та зареєстрованими у Міністерстві юстиції України 08.08.1996 за № 433/1458, зі змінами та доповненнями, ліцензіат має право здійснювати ліцензовану

діяльність лише на закріпленій в ліцензії території, отже, Товариство є суб'єктом господарювання, що має право на здійснення відповідної діяльності у межах території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей, де розташовані його мережі.

(19) На території Житомирської області, крім Товариства, діє ще один ліцензіат з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами – регіональна філія “Південно – Західна залізниця” ПАТ “Укрзалізниця” (далі – Залізниця), яка здійснює діяльність на вказаному ринку на території Житомирської області в межах власних діючих мереж.

(20) Статтею 5 Закону України “Про природні монополії” діяльність з передачі електричної енергії віднесено до сфери діяльності суб'єктів природних монополій. Таким чином, Товариство є суб'єктом природної монополії на ринку передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами на території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей в межах належних Товариству діючих мереж, і тому не має жодного конкурента на цьому ринку.

(21) В процесі дослідження ринків встановлено, що отримання споживачами від Товариства електричної енергії здійснюється шляхом приєднання електроустановок до електричних мереж на підставі виготовлених Товариством та його структурними підрозділами – районами електричних мереж технічних умов.

(22) Технічні умови – це комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта містобудування, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам.

(23) Послуги з приєднання електроустановок замовників до електричних мереж (виготовлення ТУ на приєднання, збільшення електричної потужності або зміни вимог до надійності електропостачання електроустановок замовників, підключення електроустановок до електричних мереж) є додатковими, що нерозривно пов'язані з основною діяльністю Товариства на ринку передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами в межах належних Товариству діючих мереж.

(24) Згідно з Правилами з приєднання електроустановок до електричних мереж, затвердженими постановою НКРЕ від 17.01.2013 № 32 (які діяли до 19.04.2018), електропередавальна організація не має права відмовити в приєднанні до її мереж електроустановки замовника за умови дотримання ним вимог цих Правил. З метою приєднання електроустановки до електричних мереж Товариства замовник подає ліцензіату відповідну заяву. Ліцензіат повинен протягом 5 робочих днів (при стандартному приєднанні) та 15 робочих днів (при нестандартному приєднанні) з моменту отримання заяви надати замовнику підписаний договір про приєднання, невід'ємною частиною якого є технічні умови на приєднання електроустановки до електричних мереж.

(25) В зв'язку з тим, що електричні мережі, до яких приєднуються замовники – фізичні та юридичні особи, знаходяться на балансі АТ “Житомиробленерго”, то лише воно та його РЕМи мають право здійснювати приєднання та підключення електроустановок замовників до власних електричних мереж.

(26) За передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, які знаходяться на балансі (у володінні, користуванні, оперативному управлінні тощо) Товариства, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж передбачена відповідна плата. Отже, ці послуги (роботи) є товаром.

3.2.2. Перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів).

(27) Основними споживачами (замовниками) послуг (робіт) Товариства є юридичні або фізичні особи, які використовують (мають намір використовувати) електричну енергію для забезпечення власних потреб на території здійснення АТ “Житомиробленерго” у складі його структурних підрозділів – РЕМів ліцензованої діяльності з передачі і розподілу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, які знаходяться на балансі (у володінні, користуванні, оперативному управлінні тощо) Товариства, та розташовані на

території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей.

3.3. Визначення товарних меж ринку

(28) У відповідності до п.п. 5.1 – 5.3 Методики, товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими зокрема є:

подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання, тощо;

подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників, тощо;

наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);

відсутність суттєвої різниці в цінах;

взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

Взаємозамінні товари належать до групи однорідних товарів (товарних груп), які розглядаються споживачем як один і той же товар (товарна група), і які можуть бути стандартизовані або диференційовані.

Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування, тощо.

(29) Враховуючи вищевикладене, послуги з передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, які знаходяться на балансі (у володінні, користуванні, оперативному управлінні тощо) суб'єкта господарювання, та приєднання електроустановок замовників до електричних мереж (виготовлення ТУ на приєднання електроустановок споживачів до власних електричних мереж, нове приєднання, збільшення електричної потужності або зміни вимог до надійності електропостачання електроустановок споживачів, підключення до електричних мереж), не є взаємозамінними з будь – якими іншими послугами.

(30) Отже, за таких обставин товарними межами ринку є:

передача електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, які знаходяться на балансі (у володінні, користуванні, оперативному управлінні тощо) Товариства;

приєднання електроустановок замовників до електричних мереж, належних Товариству.

3.4. Визначення географічних меж ринку

(31) *Територіальні межі* досліджуваних товарних ринків визначаються згідно з розділом 6 Методики визначення монопольного становища шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживачів придбання у роздріб товарів є неможливим або недоцільним.

(32) Характерними умовами споживання послуг з передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, які знаходяться на балансі (у володінні, користуванні, оперативному управлінні тощо) Товариства, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства є те, що споживачі можуть отримувати дані послуги лише в межах тієї території, на якій розташовані відповідні об'єкти інфраструктури (електромережі), що є засобом надання послуг, чи характеристики яких є джерелом вихідних даних для виготовлення ТУ.

(33) На території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей передачу електричної енергії місцевими (локальними) мережами, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства здійснює лише АТ “Житомиробленерго” у складі своїх структурних підрозділів – РЕМів.

(34) Таким чином, територіальними (географічними) межами ринків, на яких діє АТ “Житомиробленерго” у складі своїх структурних підрозділів – районів електричних мереж, є територія Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей в межах належних Товариству діючих мереж.

3.5. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб’єкта господарювання на ринку – часові межі ринку

(35) У відповідності до Методики, часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно – грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

(36) Тому, часовими межами ринків з постачання електричної енергії за регульованим тарифом, передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, приєднання та підключення електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської області, визначено 2016 рік та I квартал 2017 року – проміжок часу, протягом якого залишались незмінними структура ринку, співвідношення попиту та пропозицій на ньому.

3.6. Розрахунок частки суб’єкта господарювання на ринку

(37) При визначенні часток Товариства на ринках з передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської області, Хмельницької та Вінницької областей, Відділенням враховується те, що інший ліцензіат, що діє на вказаних ринках на території Житомирської області, – регіональна філія “Південно – Західна залізниця” ПАТ “Укрзалізниця”, здійснює діяльність також лише в межах належних йому електричних мереж і не може надавати зазначені вище послуги в межах електричних мереж, належних АТ “Житомиробленерго”.

(38) Таким чином, частки АТ “Житомиробленерго” у складі його структурних підрозділів – районів електричних мереж протягом 2016 року та I кварталу 2017 року на ринках передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської, Хмельницької, Вінницької областей, складають 100 відсотків відповідно.

3.7. Визначення потенційних конкурентів

(39) Відповідно до Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб’єкти господарювання, які мають матеріально – технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб’єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.

(40) При визначенні потенційних конкурентів і бар’єрів вступу на ринки встановлено, що в силу обставин, що склались на даний час, зокрема, при виконанні нормативних документів в галузі енергопостачання, потенційні конкуренти у Товариства на ринках, що досліджуються у вищезазначених територіальних межах, відсутні.

3.8. Визначення бар’єрів для вступу на ринок

(41) Відповідно до Методики бар’єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов’язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження;

економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).

(42) Бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на ринки передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж є адміністративні, економічні та організаційні обмеження, пов'язані із необхідністю отримання дозвільних документів, побудови (модернізації) відповідної інфраструктури, що потребує значних капіталовкладень та тривалого часу.

3.9. Устаовлення монопольного (домінуючого) становища

3.9.1. Визначення частки суб'єкта господарювання

(43) Частки АТ “Житомиробленерго” у складі його структурних підрозділів – районів електричних мереж протягом 2016 року та I кварталу 2017 року на ринках передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської, Хмельницької, Вінницької областей, складають 100 відсотків відповідно.

3.9.2. Установлення перевищення часткою суб'єкта господарювання кількісних показників, передбачених статтею 12 Закону

(44) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України “Про захист економічної конкуренції” (далі – Закон) суб'єкт господарювання займає монопольне становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

(45) У відповідності до частини другої статті 12 Закону монопольним (домінуючим) вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35 відсотків, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції.

(46) Оскільки частки Товариства у складі його структурних підрозділів – районів електричних мереж на ринках передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської, Хмельницької, Вінницької областей, протягом 2016 року та I кварталу 2017 року становлять 100 відсотків, то вони перевищують кількісні показники, передбачені статтею 12 Закону.

3.10. Загальні висновки щодо визначення монопольного (домінуючого) становища Відповідача

(47) Таким чином, враховуючи вищезазначене, АТ “Житомиробленерго” у складі своїх структурних підрозділів – районів електричних мереж протягом 2016 року та I кварталу 2017 року займало монопольне становище на ринках передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей в межах належних Товариству діючих мереж.

4. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку

4.1. Обставини справи

(48) У сфері надання послуг, пов'язаних з приєднанням до власних місцевих (локальних) електричних мереж, Товариство у період 2016 року та I кварталу 2017 року керувалось Законами України “Про електроенергетику”, “Про регулювання містобудівної діяльності”, “Про архітектурну діяльність”, Правилами приєднання електроустановок до електричних мереж, затвердженими постановою НКРЕ від 17.01.2013 № 32 (далі – Правила), Правилами користування електричною енергією, затвердженими постановою НКРЕ від 31.07.1996 № 28, зі змінами та доповненнями (далі – ПКЕЕ), Методикою розрахунку плати за приєднання електроустановок до електричних мереж, затвердженою постановою НКРЕ від 12.02.2013 № 115 (далі – Методика), ставками плати за стандартне приєднання електроустановок для

Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя на 2016 рік та 2017 рік, затвердженими постановами НКРЕКП від 22.12.2015 № 3019 та від 26.01.2017 №81, зі змінами відповідно. Крім того, при визначенні плати за видачу технічних умов, погодження проекту – кошторисної документації та підключення, Товариство керувалося своїми наказами від 14.01.2016 № 25 “Про затвердження цін на послуги згідно з Методикою” та № 26 “Про затвердження цін на видачу технічних умов та погодження проектною документації”.

(49) Відповідно до Правил приєднання електроустановки – це надання електропередавальною організацією послуги замовнику зі створення технічної можливості для передачі (прийняття) у місце приєднання електроустановки замовника відповідної потужності до електричних мереж електропередавальної організації (у тому числі новозбудованих) електричної енергії необхідного обсягу з дотриманням показників її якості та надійності.

На підставі заяви замовника про приєднання електроустановки певної потужності та викопіювання із ситуаційного плану протягом двох робочих днів електропередавальна організація визначає точки забезпечення потужності, виходячи зі структури електричних мереж та навантаження у зоні можливого приєднання.

Для визначення типу приєднання (стандартне приєднання або приєднання, яке не є стандартним) за точку забезпечення потужності приймається найближча точка в існуючих (діючих) електричних мережах (повітряна лінія, трансформаторна підстанція або розподільний пункт) електропередавальної організації ступеня напруги, що відповідає ступеню напруги в точці приєднання.

Для замовника послуги з приєднання технічні умови мають містити виключно вимоги щодо проектування електричних мереж внутрішнього електрозабезпечення електроустановок замовника (у межах земельної ділянки замовника) та щодо безпеки електропостачання.

Для замовника послуги з приєднання, яке не є стандартним, у разі якщо величина заявленої до приєднання потужності електроустановок замовника становить більше 5000 кВт, технічні умови мають містити такі вимоги, які є виключними:

щодо проектування та розвитку електричних мереж від точки забезпечення потужності до точки приєднання електроустановок замовника;

щодо проектування електричних мереж внутрішнього електрозабезпечення електроустановок замовника (у межах земельної ділянки замовника);

щодо безпеки електропостачання та улаштування вузла обліку електричної енергії.

Пунктом 3.8 ПКЕЕ визначено, що у разі встановлення або заміни засобів обліку споживачем електропередавальною організацією відповідно до вибраного споживачем виду тарифу із переліку, передбаченого нормативно-правовими актами НКРЕКП, та вимог нормативно-технічних документів щодо організації комерційного обліку має запропонувати споживачу перелік розрахункових засобів обліку електричної енергії та вимірювання величини споживаної електричної потужності, а також перелік каналів зв'язку, якими має забезпечуватися передача інформації щодо обліку, у тому числі форматів представлення даних щодо забезпечення можливості зчитування даних з засобів обліку електричної енергії та/або локального устаткування збору та обробки даних.

У рекомендаціях щодо вибору розрахункових засобів обліку електричної енергії та обладнання, яким має забезпечуватися передача інформації щодо обліку електричної енергії, електропередавальна організація має враховувати можливість об'єднання локального устаткування збору і обробки даних в автоматизовану систему комерційного обліку електричної енергії.

Згідно типової форми Технічних умов приєднання, яке не є стандартним, яка є додатком 5 до Правил, енергопостачальник визначає рекомендований тип засобів обліку електричної енергії

та місце їх встановлення.

(50) При цьому вибірковою перевіркою та в ході розгляду справи територіальним відділенням виявлено випадки нав'язування Товариством типу лічильників обліку електричної енергії окремим замовникам.

(51) Так, Товариство у всіх технічних умовах приєднання, яке є нестандартним, у вимогах до розрахункового обліку електричної енергії зазначає, що пропонує встановити електронний лічильник обліку електричної енергії без зазначення його типу.

(52) Разом з тим, у технічному рішенні від 22.09.2016 № ТЖО-13439-н-564/16 про погодження робочого проекту “Електропостачання ½ частини виробничого комплексу за адресою: Житомирська область, смт Черняхів, вул. Коростенська, 103”, замовник ОСОБА 1, вказано, що робочий проект погоджується за умови усунення зауваження (пункт 2.1 технічного рішення), а саме: облік електричної енергії передбачити електронним лічильником типу SL-7000 або ZMG-410, в той час як проектом передбачено електронний лічильник типу НІК 2303 АРК1.

03.10.2016 ОСОБА 1 звернулась до Товариства із заявою щодо встановлення лічильника електричної енергії типу НІК 2303 АРК 1, замість погодженого у технічному рішенні лічильника типу SL-7000 або ZMG-410.

Листом від 03.10.2016 № 013/15147 Товариство повідомило замовника про те, що не заперечує проти виключення пункту 2.1 технічного рішення.

(53) У технічному рішенні від 26.12.2016 № ТЖО-13690-н-813/16 про погодження робочого проекту “Зовнішнє електропостачання електроустановок будівель меблевого та столярного цеху комплексу будівель та споруд № 3 на території Глибочицької сільської ради Житомирського району Житомирської області”, замовник ОСОБА 2, вказано, що робочий проект погоджується за умови усунення зауважень (пункт 2.1, 2.2 технічного рішення), а саме: відобразити в проекті розрахунок компенсації реактивної потужності та облік електричної енергії передбачити електронним лічильником типу НІК 2303 АРК1, в той час як проектом передбачено електронний лічильник типу Елвін ET3B5E8 GLMT.

(54) У технічному рішенні від 16.06.2016 № ТЖО-13164-н-339/16 про погодження робочого проекту “Будівництво ліній електропередач 10 кВ, 0,4 кВ, ЩТП-10/0,4 кВ (електропостачання нежитлового приміщення) за адресою: Житомирська область, Житомирський район, село Левків, вул. Ватутіна, 1-А”, замовник ТОВ “Крігербейк” вказано, що робочий проект погоджується за умови усунення зауважень (пункти 2.1, 2.2 технічного рішення), а саме: облік електричної енергії передбачити електронним лічильником типу SL-7000 або ZMG-410, в той час як проектом передбачено електронний лічильник типу НІК 2303 АРПЗ, а також будівництво ПЛ-10 кВ та ЩТП-10/0,4 кВ, що проектується погодити з усіма зацікавленими організаціями.

Листом від 07.07.2016 № 021/10382-017579 Товариство повідомило замовника про погодження внесення змін у вказане технічне рішення в частині передбачення обліку електроенергії електронним лічильником електроенергії типу НІК 2303 АРПЗ.

(55) У технічному рішенні від 19.07.2016 № ТЖО-13196-н-412/16 про погодження робочого проекту “Електропостачання цілісного майнового комплексу за адресою: м. Житомир, вул. Коростишівська, 56”, замовник ОСОБА 3, вказано, що робочий проект погоджується за умови усунення зауважень (пункти 2.1, 2.2 технічного рішення), а саме: облік електричної енергії передбачити електронним лічильником типу ZMG-410, в той час як проектом передбачено електронний лічильник типу НІК 2303 АРК1, та передбачити встановлення колодки випробувальної типу КП-25.

(56) У технічному рішенні від 15.06.2016 № ТЖО-13168-н-334/16 про погодження робочого проекту “Будівництво лінії електропередач 10 кВ, 0,4 кВ, ЩТП-10/0,4 кВ (електропостачання магазину) за адресою: Житомирська обл., м. Бердичів, вул. Європейська, 97”, замовник ТОВ

“КББ”, вказано, що робочий проект погоджується за умови усунення зауваження (пункт 2.1 технічного рішення), а саме: облік електричної енергії передбачити електронним лічильником типу SL-7000 або ZMG-410, в той час як проектом передбачено електронний лічильник типу НІК 2303 АРК1.

04.07.2016 ТОВ “КББ” звернулось до Товариства із заявою щодо внесення змін у вказане технічне рішення в частині залишення лічильника електричної енергії типу НІК 2303 АРК1, замість погодженого у технічному рішенні лічильника типу SL-7000 або ZMG-410.

Листом від 07.07.2016 № 013/10320 Товариство повідомило замовника про те, що не заперечує проти внесення змін в пункт 2.1 технічного рішення, а саме: встановити електролічильник типу НІК 2303 АРК1.

(57) Товариством листом від 07.07.2017 № 08/10758 (вх. Відділення від 07.07.2017 № 1.21/1234) повідомлено, що при погодженні проектної документації Товариство рекомендує до встановлення лічильники електроенергії, які занесені до Державного реєстру засобів вимірювальної техніки України і які мають конструктивні переваги (мають можливість програмуватися по зонах доби, захищені від впливу електромагнітних та високочастотних випромінювань, а також придатні для роботи в системі ЛУЗОД/АСКОЕ) перед іншими типами електролічильників та детально вивчені фахівцями Товариства, що забезпечить їх подальше якісне обслуговування та ремонт.

(58) Таке пояснення Товариства не приймається до уваги, оскільки Товариство у своїх технічних рішеннях викладає зауваження по робочих проектах в частині встановлення конкретних типів лічильників (пункти 2.2 та 2.1 технічних рішень відповідно), а не пропозиції чи рекомендації. Тим більше у технічних рішеннях по робочих проектах зазначених вище замовників вказано, що робочі проекти погоджуються за умови усунення зауважень, згідно пунктів 2.1, 2.2 цих рішень.

4.2. Антиконтурентні наслідки дій Відповідача

(59) Відповідно до частини першої статті 13 Закону, зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монополієне (домінуюче) становище на ринку, що призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

(60) Територіальним відділенням проаналізовано інформацію, одержану від виробників та дистриб'юторів лічильників електричної енергії типів НІК 2303 АРК1 НІК 2303 АРПЗ, SL-7000, ZMG-410, Елвін ЕТЗВ5Е8 GLMT, та встановлено, що станом на 01.01.2018 вартість лічильників становить:

- типу Елвін ЕТЗВ5Е8 GLMT – 2 496,00 грн;
- типу НІК 2303 АРК1, АРПЗ – 2 640,00 грн – 3 630,00 грн;
- типу SL-7000 – 10 150,00 грн – 13 200,00 грн;
- типу ZMG-410 – 8 949,60 грн.

(61) Таким чином, замовники, яким технічним рішенням про погодження робочого проекту, проекти погоджуються за умови встановлення електронних лічильників типів SL-7000 чи ZMG-410 замість передбачених проектами Елвін ЕТЗВ5Е8 GLMT, НІК 2303 АРК1, НІК 2303 АРПЗ, повинні понести витрати на придбання вказаних Товариством лічильників у 2,5 – 5,0 разів більші ніж могли бути понесені витрати при встановленні лічильників, передбачених робочими проектами. При цьому збільшення витрат замовників на пряму впливає на вартість їх продукції в сторону її зростання та робить її менш привабливою для споживачів та як наслідок менш конкурентоспроможною в порівнянні з продукцією інших суб'єктів господарювання – конкурентів.

(62) Крім того, нав'язування Товариством замовникам певних типів лічильників електричної

енергії може вплинути на ринок виробництва та реалізації приладів обліку електроенергії в частині усунення з ринку окремих виробників цих приладів.

(63) Так, за повідомленням ТОВ “ЛГ Смарт Енерджі”, яке є офіційним представником (агентом) і дистриб’ютором в Україні компанії Landis+Gyr Ltd (Швейцарія), яка є виробником лічильників електроенергії типів ZMD-410 та ZMG-410, динаміка обсягів реалізації лічильників типу ZMG-410 протягом 2015 – 2017 років була стабільною.

(64) За інформацією ДП “Айтрон Україна”, яке є структурним підрозділом публічної компанії Itron Inc., протягом 2015 – 2017 років простежується динаміка щодо зростання обсягів реалізації лічильників електроенергії типу SL-7000.

(64) В той же час, за інформацією, наданою ЗАТ “Електровимірвальні інструменти” “Елвін”, яке є вітчизняним розробником та виробником лічильника електричної енергії типу Елвін ET3B5E8 GLMT, протягом 2015 – 2017 років відбулося падіння обсягів виробництва та реалізації електролічильників вказаного типу на 30 відсотків.

(65) Отже, займаючи монопольне становище на ринку приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, АТ “Житомиробленерго” має можливість встановлювати для споживачів (замовників) умови придбання товару, які є вигідними самому Товариству.

4.3. Неможливість вчинення Відповідачем таких дій за умов існування значної конкуренції на ринку

(66) За відсутності альтернативного джерела надання послуг з приєднання електроустановок замовників до електричних мереж у територіальних межах розташування електроустановки, Товариство стає єдиним надавачем такої послуги, з яким споживач повинен вступити в договірні відносини з метою одержання вказаної послуги.

(67) За таких обставин споживачі (замовники) потребують правового захисту, оскільки ринковий механізм з нормальним рівнем конкуренції не діє, а тому не може захистити їх права.

(68) За відсутності розвиненої конкуренції на ринку послуг з приєднання електроустановок споживачів (замовників) до електричних мереж електропередавальних організацій, споживачі (замовники) не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг, а тому вимушені погоджуватись з умовами монополіста, що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку.

(69) Разом з тим, нав’язування Товариством замовникам певних типів лічильників електричної енергії, було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку послуг приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства в межах Житомирської області, оскільки замовники мали б можливість вибору між декількома надавачами послуг і, у разі ущемлення їх інтересів одним з надавачів послуг, обирали б іншого надавача послуг, який би дотримувався вимог чинного законодавства, в той же час суб’єкти господарювання – надавачі послуг з приєднання електроустановок замовників до електричних мереж змагалися б між собою за приваблення більшої кількості замовників, в тому числі і шляхом чіткого дотримання норм законодавства.

4.4. Загальні висновки щодо зловживання Відповідачем монопольним становищем

(70) Ураховуючи вищезазначене, дії АТ “Житомиробленерго”, яке протягом 2016 року та та I кварталу 2017 року займало монопольне становище на ринках передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей в межах належних Товариству діючих мереж, що полягали у нав’язуванні замовникам певних типів лічильників електричної енергії у 2016 році, що могло призвести до ущемлення інтересів замовників (споживачів) шляхом позбавлення їх права вибору типу лічильників електричної енергії, зростання витрат на придбання вказаних

Товариством лічильників та як наслідок збільшення вартості їх продукції, що зробить її менш привабливою для споживачів та менш конкурентоспроможною в порівнянні з продукцією інших суб'єктів господарювання – конкурентів, тобто встановлення таких умов придбання товару, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, кваліфіковано територіальним відділенням як зловживання монопольним становищем відповідно до частини першої та частини другої статті 13 Закону.

5. Заперечення Відповідача та їх спростування

(71) Як свідчать міркування Товариства на попередні висновки у справі, а також додаткові пояснення до вказаного подання, Відповідач з висновками територіального відділення про порушення ним законодавства про захист економічної конкуренції не згоден.

(72) Так, Товариство повідомляє, що при погодженні проектної документації Товариство рекомендує до встановлення лічильники електроенергії, які занесені до Державного реєстру засобів вимірювальної техніки України і які мають конструктивні переваги (мають можливість програмуватися по зонах доби, захищені від впливу електромагнітних та високочастотних випромінювань, а також придатні для роботи в системі ЛУЗОД/АСКОЕ) перед іншими типами електролічильників та детально вивчені фахівцями Товариства, що забезпечить їх подальше якісне обслуговування та ремонт.

У разі звернення замовників щодо встановлення розрахункових засобів обліку, визначених проектною документацією, Товариством не було відмовлено щодо встановлення лічильників, внесених до Державного реєстру засобів вимірювальної техніки України.

При цьому Товариством надано копію наказу від 07.08.2018 № 300 “Щодо усунення недоліків”, яким зобов'язано технічного та комерційного директорів довести до відповідного персоналу Товариства інформацію щодо недопущення нав'язування замовникам певних типів лічильників електричної енергії під час погодження проектної документації.

(73) Таке пояснення Товариства не приймається до уваги, оскільки відповідно до типової форми Технічних умов приєднання, яке не є стандартним, яка є додатком 5 до Правил, енергопостачальник у технічних умовах визначає рекомендований тип засобів обліку електричної енергії та місце їх встановлення, а не у технічному рішенні про погодження робочого проекту.

Крім того, Товариство у своїх технічних рішеннях викладає зауваження по робочих проектах в частині встановлення конкретних типів лічильників (пункти 2.2 та 2.1 технічних рішень відповідно), а не пропозиції чи рекомендації. Тим більше у технічних рішеннях по робочих проектах зазначених вище замовників вказано, що робочі проекти погоджуються за умови усунення зауважень, згідно пунктів 2.1, 2.2 цих рішень.

(74) Таким чином, висновок територіального відділення про порушення АТ “Житомиробленерго” законодавства про захист економічної конкуренції не спростовано.

6. Висновки у справі

(75) Таким чином, доказами, зібраними у справі, доведено, а зауваженнями і запереченнями Відповідача не спростовано висновок територіального відділення про те, що Товариство, займаючи протягом 2016 року та I кварталу 2017 року монопольне становище на ринках передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей в межах належних Товариству діючих мереж, своїми діями, що полягали у

- нав'язуванні замовникам певних типів лічильників електричної енергії у 2016 році, що могло призвести до ущемлення інтересів замовників (споживачів) шляхом позбавлення їх права вибору типу лічильників електричної енергії, зростання витрат на придбання вказаних Товариством лічильників та як наслідок збільшення вартості їх продукції, що зробить її менш привабливою для споживачів та менш конкурентоспроможною в порівнянні з продукцією інших суб'єктів господарювання – конкурентів, тобто встановлення таких умов придбання товару

які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, вчинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене пунктом 2 статті 50, частиною 1 та пунктом 1 частини 2 статті 13 Закону України “Про захист економічної конкуренції”.

7. Визначення розміру штрафу

(76) Зловживання монополієм (домінуючим) становищем є порушення законодавства про захист економічної конкуренції (пункт 2 статті 50 Закону України “Про захист економічної конкуренції”).

(77) Відповідно абзацу 2 частини другої статті 52 Закону України “Про захист економічної конкуренції” за порушення, визначене пунктом 2 статті 50 цього Закону, накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб’єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

(78) Відповідно до копії форми 2 “Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) за 2017 рік” чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2017 році становив ..... тис грн.

(79) При визначенні розміру штрафу було враховано такі обставини:

(i) порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монополієм становищем вчинено Товариством не вперше;

(ii) порушення визнано представником Товариства на засіданні адміністративної колегії територіального відділення.

Враховуючи вищевикладене, на підставі статей 7, 12, 12¹, 14 Закону України “Про Антимонопольний комітет України”, статей 48 та 52 Закону України “Про захист економічної конкуренції”, пункту 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (із змінами), пункту 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правил розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 № 5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 № 169-р) (із змінами), адміністративна колегія Житомирського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ВИРІШИЛА:

1. Визнати, що АТ “Житомиробленерго” (10008, м. Житомир, вул. Пушкінська, 32/8, код ЄДРПОУ 22048622) у складі своїх структурних підрозділів – районів електричних мереж протягом 2016 року та I кварталу 2017 року займало монополієне становище на ринках передачі електричної енергії місцевими (локальними) мережами, приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей в межах належних Товариству діючих мереж, з частками 100 відсотків відповідно.

2. Визнати дії АТ “Житомиробленерго” (10008, м. Житомир, вул. Пушкінська, 32/8, код ЄДРПОУ 22048622), які полягають у нав’язуванні замовникам певних типів лічильників електричної енергії у 2016 році, порушенням, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною 1 та пунктом 1 частини 2 статті 13 Закону України “Про захист економічної конкуренції”, у вигляді зловживання монополієм становищем на ринку приєднання електроустановок замовників до електричних мереж Товариства, що розташовані на території Житомирської, Хмельницької та Вінницької областей в межах належних Товариству діючих мереж, шляхом встановлення таких умов придбання товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. За порушення, вказане в пункті 2 резолютивної частини рішення, накласти на АТ “Житомиробленерго” штраф у розмірі 14 220 (чотирнадцять тисяч двісті двадцять) грн.

Штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Відповідно до статті 56 Закону України “Про захист економічної конкуренції” протягом п’яти днів з дня сплати штрафу суб’єкт господарювання зобов’язаний надіслати до Житомирського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України документи, що підтверджують сплату штрафу.

Рішення може бути оскаржене до господарського суду Житомирської області у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова адміністративної колегії,
Голова відділення
Безсмертний

О.В.